

Historie

znikla lidové hvězdárny závodního klubu ROH

Sazimovo Ústí

Archiv hvezdny

Co předcházelo stavbě lidové hvězdárny v Sezimově

Ústí

Byl to astronomický kroužek při závodě Kovosvit v Sezimově Ústí, který vznikl v roce 1950, zásluhou několika obětavých pracovníků (František Konečný, Boh. Lokvenec, Elanec, Zdeněk Niederle, Jaroslav Kocman, Karel Hartman aj.), kteří s nevšední péčí přeměňovali počáteční počáte kroužka při zhotovování malých dalekohledů - monarů. Optiku pro tyto přístroje nakupovali v Praze. Zúčastňovali se celostátních astronomických seminářů a školení. Často navštěvovali hvězdárnu v Táboře, kde tehdy byl vedoucím - jako dobrovolný pracovník František Pešta, nyníjší vedoucí lidové hvězdárny závodního klubu ROH Sezimovo Ústí.

S dalekohledem binarem, který půjčoval kroužku Jaroslav Kocman, pořádali pozorování na různých místech Sezimova Ústí a zajížděli i do Plané nad Lužnicí aj.

Postupem času však činnost astronomického kroužku ochabla.

Oživení astronomického kroužku nastalo v roce 1961, kdy se stal členem kroužku, jako osvědčený a dlouholetý pracovník, člen Čal astronomické společnosti v Praze, František Pešta z Tábora.

Kroužek se rozšířil o další členy (.L. Pečečka, Příbyl, Vojáček).

Vedení snahou co nejvíce prospět pracující veřejnosti, školní a učňovské mládeži, snažili se získat astronomický dalekohled. Po několika marných pokusech bylo v roce 1961 dohodnuto zakoupit dalekohled od fy Carl Zeiss, Jena, NDR. Dalekohled byl objednan a v lednu 1964 dodán. Je to křesťalový astronomický dalekohled, Cassegrain, 150/900/2250 s astrokamerou na moderní parafaktické montáži.

V roce 1961 byly zavedeny pravidelné schůzky jednou za čtrnáct dní v klubovní místnosti ve Společenské domě. Zavedeno pravidelné školení členů a za příznivých večerů pozorování dalekohledem binar (který J. Kocman prodal astronomickému kroužku) v parčíku před Společenským domem.

Ve všech těchto letech byla činnost astronomického kroužku velmi úspěšně hodnocena na výročních konferencích klubu pracujících.

V tomto roce astronomický kroužek uspořádal velkou astronomickou přednášku Dra Vladimíra Gatha DrSc, ředitele Ondřejovské státní observatoře, autobusový zájezd na hvězdárnu v Ondřejově, pražského planetaria a petřínskou lidovou hvězdárnu. Při celkovém hodnocení velmi aktivního Klubu pracujících, provedeném státním rozhlasem v Praze, byla kladně hodnocena i činnost astronomického kroužku.

V roce 1962 byly uspořádány přednášky Františka Kadavého z petřínské hvězdárny v Praze a bratří Erhartů, známých pracovníků ve výrobě zrcadlových dalekohledů. Proveden zdařilý autobusový zájezd na hvězdárnu na Klatě, 2. a 3. července provedeno ve společné akci s lidovou hvězdárnou Č. Budějovicích, pátrání po nahodilých sbytcích kamenného meteorického deště z roku 1753 u Strkova a Plané. Kulturní redaktorka obrázkového časopisu "Květy", která se této akce zúčastnila, napsala v č. 71 "Květy" o tom dvoustránkovou reportáž.

V roce 1963 byla uspořádána velmi zdařilá přednáška Dra Jiřího Mrázka, CSc, o astronautice, spojená s malou astronomickou výstavkou. K 210. výročí pádu kamenného meteorického deště v prostoru Plané - Strkov byl uveřejněn v časopise Jihočeská pravda, Palcát a Kovošvit výňatek z pojednání F. Pešty o tomto přírodním úkaze.

Navázány velmi přátelské styky s lidovou hvězdárnou v Praze, Brně, Úpici a Veselí nad Moravou.

Započato také s přípravou prací a zajišťováním peněžních prostředků na stavbu hvězdárny.

V roce 1964 zabýval se již stavbou hvězdárny nejen astronomický kroužek, celý výbor KP a jeho tajemník V. Kalina, ale i MěNV v Sezimově Ústí, který proplácel stavbu hvězdárny z akce "Z", plánovací odbor a odbor výstavby ONV a komise pro zvelebování obcí, měst a okresů ONV. Stavba byla zahájena koncem června. A když se rok 1964 chýlil ke konci, byla stavba již zastřešena, proveden rozvod elektrické osvětlení, vody a plyn. Počet brigádnických hodin, které byly nahvězdárně odpracovány, činil více jak 5000 hodin.

V červnu 1965 byla stavba dokončena.

Ve všech těchto letech byla činnost astronomického kroužku velmi kladně hodnocena na výročních konferencích klubu pracujících.

Na hvězdné **5 0 0 0 1 0 0** moderní astronomický ob-
salový dalekohled, refraktor a astrofotograf.
Lidové hvězdárny závodního klubu MOH Sezimovo Ústí
dálkový dalekohled, refraktor na přenosném stojanu a

V červnu letošního roku bude tomu 10 let co byla
otevřena nová lidová hvězdárna tehdejšího Klubu pracujících
(n.p. Kovosvit a Silon) v Sezimově Ústí, jako jediné svého
druhu v Jihočeském kraji.

Stavba byla proplácena v rámci akce "Z" městským
národním výborem v Sezimově Ústí a při slavnostním jejím
otevření dne 6. června 1965 předána do trvalého užívání
Klubu pracujících (nyní závodní klub MOH Sezimovo Ústí).

Byla postavena brigádnicky vlastními pracovníky
Klubu pracujících se příspěvkem, kromě jiných brigád, i bri-
gádnickou pomocí vojenské posádky z Tábora při kopání zá-
kladů.

Chleubou jejích je zhotovení pěkné kopule s mě-
děným povrchem o průměru 4 a 1/2 metru ve staré slévárně
n.p. Kovosvit, podle návrhu tajemníka klubu, konstrukté-
ra, Václava Kaliny. Takovou věc nikdy na Kovosvitě neděla-
li. Za celou stavbu se postavil celý tehdejší výbor Klubu.
Jeho členové se účastňovali jak při jejím celkovém budo-
vání tak i při stavbě její kopule.

Lidové hvězdárna byla budována se snahou, aby
celá veřejnost, se školní a ušňovskou mládeží, měla možnost
po vykonané denní práci odpoutat se od země do prostoru
kolem ní a z něho do hlubin Vesmíru a na základě vědeckých
poznatků osvojit si představu o světovém vědeckém názoru
na Vesmír.

Hlavní její úkol tedy je popularizace astronomie
na základě vědeckých poznatků.

Po otevření lidové hvězdárny nastala astrono-
mickému kroužku pilná práce. Projevila se takový zájem o
návštěvy hvězdárny, že na návrh tajemníka Klubu, Václava
Kaliny, byly zavedeny tři pozorovací večery v týdnu. Teď
jsou dva večery, v úterý a pátek od 19 do 21 hod.

Na hvězdárně je Zeissův moderní astronomický zrcadlový dalekohled na paralaktické montáži s astrokamerou, poháněný elektrickým proudem, se zvětšením od 40x do 375x, Zeissův dalekohled, refraktor, na přenosném stojanu se zvětšením 75x až 196x, binar se zvětšením 25x. Dále jako učební pomůcky elektrické telurium, hvězdný globus, heliograf, plastická mapa Měsíce, různé obrázky Měsíce a planet, mapy, diapositivy s projektozem. Pak meteorologické přístroje termograf, barograf, hygrogaf. Elektrické hodiny s rozvodem do podružných hodin v přednáškové místnosti a do kopule.

V budově je dále přednášková místnost na 50 osob, z nichž 30 osob může sedět, zařízená temná komora, klubovna jako knihovna a kancelář a sociální zařízení. A ještě jedna volná zvláštní místnost jako budoucí dílna.

Z ochozu kolem věže s kopulí je volný výhled na západ, sever a východ. Po odstěhování zbylých dřevěných garáží, v nichž je zatím sklad různého materiálu pro další výstavbu parku kultury a oddechu, bude kolem budovy hvězdárny upraven pěkný park.

Lidová hvězdárna se stala prvou částí budovaného parku kultury a oddechu.

A nyní k činnosti lidové hvězdárny během deseti let:

Za 10 let bylo provedeno 782 pozorovacích večerů, z nichž však bylo příznivých pro pozorování pouze 282, za účasti 7264 návštěvníků. Připočtou-li se k tomu návštěvníci velkých přednášek ve velkém sále Společenského domu (přednášející: Prof. Dr. Vl. Guth DrSc, člen korespondent čal. a slov. akademie věd, 3x Dr. Jiří Mrázek CSc, doc. Dr. Antonín Mrkos CSc) a v malém sále (přednášející: František Kadavý z petřínské hvězdárny v Praze, bratři Erhartové, výrobci zrcadlových dalekohledů a Josef Sedl z Prahy) při nichž účast činila kolem 580 + 180 osob, činila účast celkem více jak 8000 návštěvníků. Při menších přednáškách nebo besedách používáno učebních pomůcek, elektrického telurie, hvězdného globu, plastické mapy Měsíce a pod.

Odkud byli návštěvníci lidové hvězdárny:

Z výše uvedeného počtu bylo:

a) oisi - mimo okresu Tábor - celkem 40 osob.

Byli to návštěvníci z Brna, Dvora Králové, Hradce Králové, Jiřímíšova Hradce, Milevska, NDR, Pardubic, Písku, Plané, Sedlčan, Úpice, Vlašim a Votic.

b) z okresu Tábor: z Borotína (4x), Čekániz, Dolních Koutů, JZD (3x), Chotětin, Chýnova (5x), Měšic, Mladé Vožice, Mlýná u Choustníku, Nové Vsi u Chýnova, Orlova JZD, Planá n/Laž. (6x), Smilových Hor, Soběslavi (4x), Veselí n/Laž. (4x) a z Tábora největší počet z celkových 558 návštěvníků z okresu.

Žáci ze ZDŠ a učňové z učiliště Kavečvít, Silon, Madeta, Maunav

celkem ze 32 ZDŠ a učilišť

z toho z Tábora ze 2 ZDŠ.

Společenské skupiny:

celkem ze 6 ZDŠ

z toho z Tábora z 1 ZDŠ

Ménší přednášky v přednáškové místnosti hvězdárny

V uplynulých deseti letech bylo na hvězdárně provedeno 179 menších přednášek a mimo hvězdárnu 6. Celkem tedy 185. Přednášky se týkaly těch hvězdných objektů, které byly v době pozorování na obloze. Z nich se, podle dotazů přítomných, přecházelo do výkladů o Sluneční soustavě, Slunci, Mléčné dráze, mlhovinách, hvězdných vzdálenostech. Přicházely na řadu i nejnovější výzkumy jak na Měsíci a planetách, tak také ve vzdáleném pozorovatelném Vesmíru.

Za nepříznivých pozorovacích večerů - pokud přišli zájemci - bylo při menších přednáškách nebo besedách používáno učebních pomůcek, elektrického teluria, hvězdného globu, plastické mapy Měsíce a pod.

Při menší počtu jak 15 až 10 osob byly probírány články z časopisů Mise hvězd, Kosmos, Vesmír nebo Kosmické rozhledy, takže přítomní posluchači měli možnost seznámovati se s nejnovějšími vědeckými výzkumy.

Povětrnostní podmínky na pozorování

Z uplynulých deseti let byla nejhorší léta 1969, 1970 a 1972, kdy z počtu pozorovacích večerů vyžila se jen třetina a dokonce v roce 1970 jen jedna čtvrtina. To ovlivnilo i návštěvnost na hvězdárně.

Účast na astronomických seminářích v Praze a Brně

Těchto seminářů jsme se dle možnosti účastňovali jednou popřípadě dvakrát v roce. Rozhodnutím ministerstva kultury ČSR byla Hvězdárna Mikuláše Koperníka v Brně začleněna do ústřední sítě kulturně výchovných zařízení ministerstva kultury a stala se metodologickým centrem kulturně výchovné činnosti pro hvězdárny, planetaria a astronomické kroužky v České socialistické republice.

Abyste plnila své poslání, svolává Hvězdárna do Brna ředitele a vedoucí pracovníky hvězdáren do dvoudenních astronomických seminářů, kterých se účastňujeme. Nové poznatky, které byly v těchto seminářích získány, se pak přenášejí při příležitostných výkladech populární cestou návštěvníků hvězdárny.

Abyste plnila své poslání, svolává Hvězdárna do Brna ředitele a vedoucí pracovníky hvězdáren do dvoudenních astronomických seminářů, kterých se účastňujeme. Nové poznatky, které byly v těchto seminářích získány, se pak přenášejí při příležitostných výkladech populární cestou návštěvníků hvězdárny.

Propagace lidové hvězdárny

Měsíční program pozorování se vyvěšuje za oknem hvězdárny, dvojnásob se předává v kanceláři závodního klubu pro vyvěšení ve výkladní skříní Společenského domu a pro tovární časopis "Kovosvit" a předává se také pro n.p. Silon. V okresní novinách "Palcát" v Táboře byly dříve uveřejňovány pozorovací programy, aby s nimi bylo seznámeno obyvatelstvo obcí táboráckého okresu. Byly tam uveřejňovány i kratší populární astronomické články. Rovněž tak v Jihočeské pravdě. V roce 1967, na vyzvání redaktora Jihočeské pravdy, byly v ní uveřejňovány jednou nebo dvakrát měsíčně moje astronomické články téměř po celý rok. V odborníkovém meteorickém deníku byl přijat Ústředním výborem Čal. astronomické společnosti při Čal. akademii věd za řádného člana Čal. astronomické společnosti při Čal. akademii věd.

V odborníkovém meteorickém deníku byl přijat Ústředním výborem Čal. astronomické společnosti při Čal. akademii věd za řádného člana Čal. astronomické společnosti při Čal. akademii věd.

ném časopise Říše hvězd byly uveřejněny články o výstavbě hvězdárny a výpis z pojednání o Strkovských meteoritech. Také měsíční kulturní kalendář Kosovitu upozorňuje na pozorování na hvězdárně.

Prátelské styky s hvězdárnami

Lidová hvězdárna závodního klubu ROH je v přátelském styku se Štefaníkovou hvězdárnou v Praze, Hvězdárnou Mikuláše Koperníka v Brně, Valašským Meziríčí, Rokycanech, Úpici, Hradci Králové a na Kletci.

Kdo obstarává vedení lidové hvězdárny

V roce 1965 až 1969 měli služby v pozorovacích večerech na hvězdárně dobrovolní pracovníci František Pešta, Karel Hartman, Ladislav Pečenka a v prvním roce vypomáhal i J. Pomahač, V. Krájčák.

Krajčák byl

Od roku 1968 do dnešního dne působí na hvězdárně jako dobrovolní pracovníci František Pešta jako vedoucí, Karel Hartman (Kosovit) jako zástupce a hospodář a Stanislav Prácha (Silon).

Tito dobrovolní pracovníci, bez ohledu na svůj volný čas a odměnu, postarali se aspoň o částečné rozšíření astronomických vědomostí a o představu postavení naší Země v prostoru těch 7264 návštěvníků v 782 pozorovacích večerech. Fr. Pešta dojíždí z Tábora. Dvakrát za rok podávají zprávu o činnosti hvězdárny ve výborové schůzi závodního klubu ROH a pak zprávu o celoroční činnosti.

Fr. Peštovi bylo uděleno na mimořádném sjezdu Čsl. astronomické společnosti při Čsl. akademii věd u příležitosti 50. výročí jejího založení, dne 9. a 10. prosince 1967 "Za vynikající odbornou a organizační práci v Čsl. astronomické společnosti **Č e s t n é u z n á n í**", a dne 20.8.1971 udělena na návrh Poradního sboru pro hvězdárny při ministerstvu kultury ČSR a Štefaníkovy hvězdárny v Praze, vzhledem k zásluhám o astronomii, při příležitosti oslav 400. výročí narození Johanesa Keplera "P a m ě t n í m e d a i l e J o h a n n e s a K e p l e r a".

Po posouzení jeho 40ti stránkového pojednání o strkovském meteorickém dešti byl přijat Ústředním výborem Čsl. astronomické společnosti při Čsl. akademii věd za řádného členu Čsl. astronomické společnosti při Čsl. akademii věd.